משחקי טקסט ומשימות – גרסת נייר

חג הסיגד • תיכון – רגיל • חוברת תלמיד

בחוברת: בלש הטקסט • צופן סודי • דרכון תחנות • מיון וציר זמן • נחשו ובדקו • יוצא דופן • משחקי סיום

שם: _____ כיתה: _____ תאריך: _____

חלק א' – 🕵️ בלש הטקסט: איזו מנהיגות זו?

התיק: איזה סוג מנהיגות מתאר הקטע על הקסים? קראו את הטקסט, ענו על שאלות הרמזים, וסמנו ✖ על כל חשוד/ה שנשלל/ה.

הטקסט

מה הופך אדם למנהיג? בקהילת ביתא ישראל באתיופיה לא עמד בראש הקהילה בעל אדמות עשיר, וגם לא מפקד. בראש עמדו הקסים. לקס לא הייתה סמכות לגבות מסים או להטיל עונשים; כוחו נבע מן הידע ומן האמון שרחשו לו. ביום הסיגד הוא הוביל את הקהל במעלה ההר, אך לא לבדו: הקהילה כולה עלתה, צמה והתפללה יחד. על הפסגה קרא הקס מן האורית בגעז ותרגם לאמהרית, כדי שגם מי שלא למד את השפה העתיקה יהיה שותף. דבריו לא עסקו בניצחונות אלא במוסר, בתשובה ובאחדות. ושוב ושוב חזר אל אותה תמונה: ירושלים. איש מן השומעים לא ראה אותה, ובכל זאת היא הייתה היעד המשותף. הקס לא הבטיח שיגיעו מחר; הוא הבטיח שלא ישכחו. אפשר לומר שמנהיגותו לא נמדדה בכמה אנשים צייתו לו, אלא בכמה אנשים המשיכו לקוות, דור אחר דור.

	החשוד/ה	תיאור	נשלל/ה? ✖
⚔️	מנהיגות כוחנית	נשענת על פקודות, אכיפה ועונשים	☐
💰	מנהיגות כלכלית	נשענת על עושר ושליטה במשאבים	☐
🤲	מנהיגות של חזון משותף	נשענת על ערכים, אמון ותקווה משותפת	☐
🎤	מנהיגות של כוכב יחיד	נשענת על הערצה לאדם אחד שעומד במרכז הבמה	☐

1. מה נאמר על סמכותו של הקס לגבות מסים ולהטיל עונשים, ומה ניתן להסיק?

א) שהייתה לו סמכות כזאת אך לא השתמש בה ב) שהמסים נגבו בידי הקהילה

ג) שלא הייתה לו סמכות כזאת – כוחו נבע מידע ומאמון ד) שהעונשים הוטלו רק בימי חג

2. המשפט הראשון שולל שני סוגי מנהיגים. מה משמעות הדבר?

א) שבראש הקהילה לא עמדו בעלי הון או מפקדים ב) שבראש הקהילה עמדו בעלי אדמות

ג) שהקהילה לא נזקקה למנהיגים ד) שהקסים היו העשירים בקהילה

3. מדוע חשוב שהקס תרגם לאמהרית ושהקהילה "כולה עלתה... יחד"?

א) כי הקס רצה להפגין את ידיעותיו ב) כי כך שמר על מעמדו כיחיד שמבין

ג) כי התרגום קיצר את הטקס

ד) כי המנהיגות שיתפה את כולם, ולא העמידה אדם אחד במרכז להערצה

האשם/ה הוא/היא: _____ . הוכחה מהטקסט:

🗝️ צופן הרבדים

הקטע

לחג הסיגד כמה רבדים של משמעות. ברובד הדתי, זהו יום של צום, תשובה ובקשת סליחה, החל חמישים יום אחרי יום הכיפורים. ברובד המסורתי, הקהילה רואה בו זכר לחידוש הברית בימי עזרא ונחמיה. ברובד הקהילתי, העלייה המשותפת להר חיזקה את הזהות ואת הלכידות של קהילה שחיה דורות כמיעוט. וברובד הרגשי, החג ביטא כיסופים לירושלים – געגועים שלא דעכו. לאחר העלייה לישראל השתנה הרובד הרגשי: הכיסופים מרחוק הפכו לתפילה מול העיר עצמה, והחג נעשה חלק מלוח השנה הישראלי.

#	הצופן	רמז	המילה
1	🔀 מ ר י ב ד	שכבות של משמעות, זו מעל זו.	_____
2	🔢 22 - 21 - 6 - 5 - 2	שיבה לדרך הישר אחרי חשבון נפש (לא מענה לשאלה).	_____
3	🔀 ב ר י ת	התחייבות הדדית שחודשה, לפי המסורת, בימי עזרא ונחמיה.	_____
4	🔢 7 - 5 - 6 - 22	תחושת ה"מי אני" וה"מי אנחנו" של קבוצה.	_____
5	🔀 י כ ס י מ פ ו	געגועים עזים שלא דעכו.	_____

🔣 מפתח: א=1 ב=2 ג=3 ד=4 ה=5 ו=6 ז=7 ח=8 ט=9 י=10 כ=11 ל=12 מ=13 נ=14 ס=15 ע=16 פ=17 צ=18 ק=19 ר=20 ש=21 ת=22

המסר הסודי לפי המורה: _____

חלק ב' – 🗺️ דרכון התחנות: מסלול החוסן – ארבע תחנות

מסלול שעובר בין טקסטים, מושגים והקשרים. כל תחנה שתפצחו תחשוף אות אחת – והמילה המלאה היא המפתח לסיגד כמקור כוח קהילתי. בכל תחנה – פתרו את המשימה וכתבו את אות הקסם שתקבלו מהמורה.

1. 📚 ספריית הרבדים – התאימו כל רובד לביטוי שלו בחג. (כתבו את האות המתאימה)

היגד	אות		הקשר
רובד דתי	____	א.	זהות ולכידות
רובד מסורתי	____	ב.	צום, תשובה ובקשת סליחה
רובד קהילתי	____	ג.	זכר לחידוש הברית
רובד רגשי	____	ד.	כיסופים לירושלים

2. 🏛️ כיכר המנהיגים – מה ההבדל המרכזי בין מנהיגות הקסים לבין מנהיגות פוליטית או צבאית, לפי טקסט הבלש?

א) לקס היה צבא קטן ב) הקס נבחר בבחירות

ג) סמכות הקס נשענה על אמון ותקווה, לא על כוח ד) הקס החזיק את קופת הקהילה

3. 🏘️ גשר המושגים – התאימו כל מושג להגדרתו. (כתבו את האות המתאימה)

היגד	אות		הקשר
חוסן קהילתי	____	א.	תמונת עתיד שכולם שותפים לה
חזון משותף	____	ב.	קשר ושייכות בין חברי הקהילה
לכידות	____	ג.	יכולת של קהילה להתמודד ולהתאושש יחד

4. 🛠️ מצפה ירושלים – מדוע, לפי הטקסטים, הכיסופים חיזקו את הקהילה ולא החלישו אותה?

א) כי הם גרמו לכולם לעזוב מיד ב) כי הם הסיחו את הדעת מהקשיים

ג) כי הם הבטיחו הגעה מהירה ד) כי הם יצרו יעד משותף שחיבר דורות סביב תקווה

תחנה	1	2	3	4
אות קסם	☐	☐	☐	☐

🔢 קוד היציאה: _____

⏳🗂️ מבנה, סיבה ופרשנות

שלושה סבבים, שלוש מיומנויות: לבנות טיעון, לזהות סיבה ותוצאה, ולהבחין בין עובדה לפרשנות.

סדרו את המשפטים לפסקת טיעון תקנית. – מספרו לפי הסדר (1 = ראשון):

מספר	האירוע / השלב
( )	לכן, כדאי לציין את הסיגד גם מחוץ לקהילה.
( )	לדעתי, הסיגד הוא חג שכל החברה בישראל יכולה ללמוד ממנו.
( )	למשל, כיתה שעוצרת פעם בשנה כדי לבקש סליחה ולהציב מטרה משותפת – מתחזקת.
( )	זאת משום שהוא מציב במרכז ענווה, חשבון נפש וחזון משותף.

סיבה או תוצאה? – סמנו ✓ בעמודה המתאימה:

כרטיס	סיבה	תוצאה
כתוצאה מכך הוא יום של חשבון נפש	☐	☐
הכיסופים הפכו לתפילה מול העיר עצמה	☐	☐
עקב העלייה לישראל	☐	☐
מאחר שהחג חל אחרי יום הכיפורים	☐	☐
משום שהקהילה חיה דורות כמיעוט	☐	☐
בגלל שרוב הקהל לא הבין געז	☐	☐
לפיכך תרגמו הקסים לאמהרית	☐	☐
ולכן העלייה המשותפת להר חיזקה את הזהות	☐	☐

עובדה או פרשנות? – סמנו ✓ בעמודה המתאימה:

כרטיס	עובדה	פרשנות
היום חוגגים את הסיגד בטיילת בירושלים	☐	☐
הסיגד חל בכ"ט בחשון	☐	☐
הכיסופים היו מקור לחוסן קהילתי	☐	☐
מנהיגות הקסים נמדדה בתקווה שעוררה	☐	☐
הקסים קוראים מן האורית בגעז	☐	☐
ההר מסמל את הר סיני	☐	☐

בועות מיון לגזירה

- לדעתי, הסיגד הוא חג שכל החברה בישראל יכולה ללמוד ממנו.
- זאת משום שהוא מציב במרכז ענווה, חשבון נפש וחזון משותף.
- למשל, כיתה שעוצרת פעם בשנה כדי לבקש סליחה ולהציב מטרה משותפת – מתחזקת.
- לכן, כדאי לציין את הסיגד גם מחוץ לקהילה.
- משום שהקהילה חיה דורות כמיעוט
- ולכן העלייה המשותפת להר חיזקה את הזהות
- בגלל שרוב הקהל לא הבין געז
- לפיכך תרגמו הקסים לאמהרית
- מאחר שהחג חל אחרי יום הכיפורים
- כתוצאה מכך הוא יום של חשבון נפש
- עקב העלייה לישראל
- הכיסופים הפכו לתפילה מול העיר עצמה
- הסיגד חל בכ"ט בחשון
- הקסים קוראים מן האורית בגעז
- ההר מסמל את הר סיני
- מנהיגות הקסים נמדדה בתקווה שעוררה
- היום חוגגים את הסיגד בטיילת בירושלים
- הכיסופים היו מקור לחוסן קהילתי

חלק ג' – 🔍 נחשו ובדקו: מועצת התלמידים מתכננת סיגד

קראו כל קטע, הקיפו את הניבוי שלכם – ורק אז המורה תקרא את ההמשך.

קטע 1

מועצת התלמידים מתכננת אירוע לסיגד. אחד החברים מציע: "בואו נעשה מסיבה עם די־ג'יי. זה מה שימשוך תלמידים."

1. מה, לדעתכם, תגיב יו"ר המועצה, נוי?

א) תסכים מיד – העיקר שיבואו ב) תציע לבנות את האירוע כמו החג עצמו: משקט אל שמחה

ג) תבטל את האירוע

מה קרה באמת? _____

קטע 2

אביגיל, שמשפחתה עלתה מאתיופיה, אומרת: "אני לא רוצה שיציגו אותנו כמו מוצג במוזיאון."

2. מה תציע המועצה?

א) לוותר על האירוע ב) לבקש מאביגיל לדבר בשם כל הקהילה

ג) להזמין תלמידים מהקהילה לתכנן יחד, כשותפים

מה קרה באמת? _____

קטע 3

בצוות עולה שאלה: איזה מקום מתאים לרגע השקט?

3. מה יבחרו?

א) את הגג – הנקודה הגבוהה בבית הספר ב) את חדר האוכל הרועש ג) את מגרש החנייה

מה קרה באמת? _____

קטע 4

ביום האירוע, אחרי רגע השקט, נוי מבקשת מכל אחד ואחת לכתוב משפט אחד על פתק.

4. מה, לדעתכם, יכתבו?

(א) רשימת מטלות (ב) חלום משותף שהם רוצים לשמור עליו כקבוצה (ג) שמות של מפורסמים

מה קרה באמת? _____

יוצא דופן – ניתוח עומק

1. מי יוצא הדופן?

(א) תשובה (ב) סליחה (ג) חשבון נפש (ד) ניצחון

. למה?

(א) ניצחון מופנה כלפי אחרים; השאר – עבודה פנימית של אדם מול עצמו

(ב) ניצחון שייך לתחום הספורט (ג) ניצחון אינו מושג מופשט

2. מי יוצא הדופן?

(א) אמהרית (ב) געז (ג) לטינית (ד) יוונית עתיקה

. למה?

(א) אמהרית היא שפה אפריקאית

(ב) אמהרית היא שפה חיה ומדוברת; השאר – שפות עתיקות של כתבים ותפילה

(ג) אמהרית נכתבת באותיות

3. מי יוצא הדופן?

(א) חזון (ב) תקווה (ג) נוסטלגיה (ד) כיסופים

. למה?

(א) נוסטלגיה היא מילה לועזית (ב) נוסטלגיה מופנית אל עבר שהיה; השאר – אל עתיד שמקווים לו

(ג) נוסטלגיה היא רגש שלילי

4. מי יוצא הדופן?

(א) לכן (ב) למרות זאת (ג) לפיכך (ד) משום כך

. למה?

(א) למרות זאת היא צירוף של שתי מילים (ב) למרות זאת אינה מילת קישור

(ג) למרות זאת מציינת ניגוד; השאר – תוצאה

5. מי יוצא הדופן?

(א) צום (ב) עלייה משותפת להר (ג) קריאה באורית (ד) מצעד של הפגנת כוח

. למה?

א) מצעד הוא מנהג מודרני

ב) בסיגד המוקד הוא ענווה ורוח; מצעד מבטא כוח ושליטה

ג) מצעד נערך ברחוב

חלק ד' – 🏁 משחקי סיום

🏆 טריוויה

1. מהי הטענה המרכזית בטקסט "כוח חברתי"?

א) הסיגד היה טקס פרטי של יחידים ב) הטקס הדתי שימש גם כמנגנון של חוסן קהילתי

ג) הקהילה איבדה את זהותה ד) אין קשר בין דת לחברה

2. מהו היחס הלוגי בין המשפט "קהילה קטנה ומרוחקת שמרה על זהותה" לבין הכיסופים?

א) ניגוד ב) השוואה ג) תוצאה וסיבה – הכיסופים מסבירים את השימור ד) הגדרה

3. מדוע מנהיגות הקסים מכונה "פורצת דרך" אף שלא היה בידם כוח פוליטי?

א) כי שמרו על חזון ותקווה לאורך דורות ב) כי היו עשירים ג) כי ניצחו במאבק

ד) כי ויתרו על המסורת

4. מה ההבדל בין שני הטקסטים בנקודת המבט?

א) שניהם עוסקים במזון ב) הראשון חברתי והשני דתי ג) אין ביניהם הבדל

ד) הראשון מתאר משמעות דתית־מוסרית, השני משמעות חברתית

5. איזו מסקנה נתמכת בשני הטקסטים יחד?

א) הסיגד הוא רק אירוע היסטורי ב) הטקס חיבר בין מחויבות ערכית לבין לכידות קהילתית

ג) הקסים התנגדו לתרגום ד) החג נחגג בחשאי

6. מה תפקיד הצירוף "כך הפך" בסוף הטקסט השני?

א) פותח דוגמה ב) מציג ניגוד ג) מסמן מסקנה וסיכום ד) מוסיף פרט צדדי

⚡ נכון / לא נכון

היגד	נכון	לא נכון
הסיגד חל ביום החמישים מיום הכיפורים.	☐	☐
סמכותם של הקסים נשענה בעיקר על עושר.	☐	☐
התרגום לאמהרית העיד על רצון לשתף את כל הקהילה.	☐	☐
הכיסופים לירושלים פגעו בלכידות הקהילה.	☐	☐
לפי המסורת, הטקס בפסגה מזכיר את מעמד הר סיני.	☐	☐
הצום בסיגד נמשך תמיד שלושה ימים.	☐	☐
בישראל הסיגד הוא חג רשמי של המדינה.	☐	☐
בחגיגה בירושלים משתתפים רק בני הקהילה.	☐	☐
המילה העברית סגידה קרובה בשורשה לשם החג.	☐	☐

היגד	נכון	לא נכון
הטקס בפסגה הסתיים בסעודה בראש ההר.	☐	☐

מחסן מילים

מחסן: בזכות • יתרה מזו • אולם • למרות • בדומה • הגורם • לפיכך • אלא

השלימו

הסיגד הוא טקס דתי, (1)_____ יש לו גם משמעות חברתית עמוקה. (2)_____ ריחוקה ממרכזי העם היהודי, הקהילה שמרה על זהותה. (3)_____ לשימור הזהות היה החזון המשותף: הכיסופים לירושלים. (4)_____ התרגום לאמהרית, איש לא נשאר מחוץ לטקס.
(5)_____ אפשר לומר שהסיגד היה מנגנון של חוסן. (6)_____ לשבטים קדומים שהתכנסו סביב מדורה, גם כאן ההתכנסות חיזקה את הקשר.

בלש הניסוח

בטקסט 5 שגיאות. הקיפו אותן וכתבו תיקון:

הטקסט

הקסים, שהובילו את הקהילה לפסגה, נשא את ספרי האורית. הקריאה נמשכה שלושה שעות, ולכן רבים מן הצעירים לא הבינו געז. אך תורגמה הקריאה לאמהרית. בסיום פנו כולם לכיוון הבית מקדש והשתחוו.

קלפי זיכרון – גזרו והתאימו מושג להגדרה

סיגד	חידוש ברית	קסים
אורית	געז	כיסופים
? חג קהילת ביתא ישראל בכ"ט בחשון; שמו מגעז ופירושו השתחוות.	? התחייבות מחודשת של ציבור לערכים ולמצוות שקיבל.	? מנהיגי הקהילה הרוחניים, שומרי ההלכה והמסורת.
? כתבי הקודש של הקהילה בלשון געז, ובהם התורה.	? לשון שמית עתיקה ששימשה לתפילה ולכתבי קודש באתיופיה.	? געגועים עזים ומתמשכים, לרוב למקום או לאידאל.

🎟️ כרטיס יציאה

משהו אחד שלמדתי היום: _____

שאלה שנשארה לי: _____